

Kiriku Elu

Eesti Katoliiklaste Häälekandja

2.(167)

Sügis

2000

Ülemaailmsed Noortepäevad Roomas augustis 2000
Ristitee Colosseumis 18. augustil

Sisukord

Vaimulik sõnum

Paavsti jutlus noortepäevadel.....3

Usuküsimused

Mida tehakse missal?.....6

Moraal

Kas iseennast peab armastama?.....7

Enesearmastuse 10 käsku.....12

Armukadedus ja süütunne.....13

Tundke ära oma ebajumalad.....13

Kirik maailmas

Juubeliaasta neiu.....14

Kirik Eestis

Palverännak Viru-Nigulasse.....16

Nelipühamissa Tartus19

Püha Klara kirik Kiviõlis.....20

Meie kiriku uued kellad.....21

Maailmast.....24

NB! Eelmises Kiriku Elu numbris ilmunud artikli Pühaduse tähendus katoliku kirikus tõlkis öde Debora Siinmaa.

Kiriku Elu

Eesti Katoliiklaste Häälekandja.

2. (167.) Sügis 2000

Toimetuse: Isa Philippe Jourdan,
Peeter Valk, Marika Arendi
Aive Haljand

Küljendus: Aive Haljand

Aadress: Vene 18, Tallinn 10123

Väljaandja: Rooma-Katoliku Kirik Eestis
Trükitöö: Spin Press AS, Tallinn

Teenistuste ajad

R-DE APOSTLITE PEETRUSE JA PAULUSE KOGUDUS TALLINNAS

Vene 18; Tallinn 10123

tel (0) 6446 367 või (0) 6444 678

P 10.00 poolakeelne püha Missa
11.30 eestikeelne püha Missa
14.00 venekeelne Püha Missa
18.00 ingliskeelne püha Missa
(iga kuu 1. pühapäev)
E 8.00 eestikeelne püha Missa
8.30 adoratsioon ja roosipärg
T 17.00 adoratsioon ja roosipärg
18.00 eestikeelne püha Missa
19.00 venekeelne püha Missa
K 8.00 ladinakeelne püha Missa
8.30 adoratsioon ja roosipärg
N 17.00 poolakeelne püha Missa
18.00 eestikeelne püha Missa
R 8.00 ladinakeelne püha Missa
8.30 adoratsioon ja roosipärg
18.00 eestikeelne püha Missa
L 8.00 ladinakeelne püha Missa
8.30 adoratsioon ja roosipärg
18.00 ladinakeelne püha Missa

R APOSTEL JOHANNESE KOGUDUS PÄRNUS

Karusselli 27; Pärnu 80015

P 16.00 püha Missa

PÜHIMA NEITSI MAARJA PÄRISPATUTA SAAMISE KOGUDUS TARTUS

Veski 1-1A; Tartu 51005

tel (07) 422 735; fax (07) 421 841

P 9.30 poola- ja venekeelne
püha Missa
11.00 eestikeelne püha Missa
E,T,N,R 18.00 püha Missa
K 8.00 püha Missa
L 8.30 püha Missa

PÜHA VAIMU KOGUDUS VALGAS

Maleva 8; Valga 68204

tel (076) 68 742

P 10.00 püha Missa
E,K,N,R 9.00 püha Missa
L 18.00 Roosipärg
19.00 püha Missa

(talvel k. 17.00 ja 18.00)

R JOOSEPI KOGUDUS AHTMES

Sõpruse 82; Ahtme 31026

tel (033) 22 926

P 8.30 püha Missa
T,K,N,R 18.00 püha Missa
L 10.00 püha Missa

R. ANTONIUSE KOGUDUS NARVAS

Vabaduse 16; Narva 20307

P 8.30 püha Missa
T,K,N,R 18.00 püha Missa
L 10.00 püha Missa

P. JÜRI (GEORGI) JA P. ADALBERTI KOGUDUS SILLAMÄEL

Viru pst 17A-2; Sillamäe 40233

P 11.00 püha Missa

KIVIÕLI KULTUURIMAJAS:

P 13.00 püha Missa

SOMPA KULTUURIMAJAS:

L 13.00 püha Missa

KOHTLA-JÄRVE:

R 17.00 püha Missa

RAKVERE:

P 9.00 püha Missa

L 17.00 püha Missa

Paavst Johannes Paulus II jutlus Ülemaailmsel Noortepäevadel Roomas 2 miljonile osalejale

“ Issand, kelle juurde me peaksime minema? Sinul on igavese elu sõnad. “ (Jh 6,68).

Kallid noored, kes te olete saabunud XV ülemaailmsetele noortepäevadele! Need Peetruse sõnad, mida ta ütles Kristusele peale arutlust Eluleivast, puudutavad meid isiklikult. Nende päevade jooksul oleme mõelnud Johannese avalduse üle: “Ja Sõna sai lihaks ja elas meie keskel” (Jh 1,14). Evangelist on toonud meid Jumala Poja lihaksäämise suure saladuse juurde, Poja juurde, kes anti meile Maarja läbi siis, “kui aeg sai täis” (Ga 4,4).

Kallid noored, me kinnitasime oma usku Jeesusesse Kristusesse, Jumala Poega, kelle Isa on läkitanud, nõnda nagu esimene piibililugemine meile täna meelde tuletas: “viima rõõmusõnumit alandlikele, parandama neid, kel murtud süda, kuulutama vabastust vangidele ja avama pimedate silmi, ...trööstima kõiki leinajaid” (Js 61,1-2; cf Lk 4,18 - *Tõlk.*).

Täna sel Euharistia pühitsemisel aitab Jeesus meil tulla teadmisele tema saladuse olemuslikust küljest. Evangeeliumis kuulsime ühte osa tema arutlusest, mis leidis aset peale leiva murdmise imet Kapernauma sünagoogis. Selles ilmutab ta ennast tõelise elava leivana, leivana, mis on tulnud alla taevast, et anda maailmale elu (cf Jh 6,51). Kuid teda kuulavad inimesed ei saa neist sõnadest aru. Nende silmapiir on liialt asine, et haarata Kristuse sõnade tõelist tähendust. Nad mõtlevad lihalistes mõistetes, millest “ei ole mingit kasu” (Jh 6,63). Jeesuse sõnad seevastu avavad meie ees vaimu lõpmatu silmapiiri: “Kõned, mis ma teile olen rääkinud,” rõhutab ta, “on vaim ja elu” (*ibid.*).

Kuid tema kuulajad kõhklevad: “Niisugune jutt on liiga kõva, kes seda võib seedita!” (Jh 6,60). Nad arvavad eneste olevat tervemõistuslikud inimesed, kellel jalad kõvasti maa peal. Seepärast raputavad nad päid ja lähevad ära nurisedes üksteise võidu. Algne rahvamurd kahaneb vähehaaval, kuni lõpuks jääb alles vaid tibatilluke rühm tema ustavamaid õpilasi. Aga alles äsja oli Jeesus kõnelnud elavast leivast ning nüüdki ei tagane ta silmapilgukski. Veelgi enam — ta on pigem valmis loobuma ka neist lähimaist: “Kas teiegi tahate ära minna?” (Jh 6,67).

3. “Kas teie ka?” Kristuse küsimus lõikub läbi sajandite kuni meieni välja; see on väljakutse, mis puudutab meid isiklikult ja kutsub meid otsustama. Mis on meie vastus? Kallid noored, kui me oleme täna siia kogunenud, siis oleme seda seepärast, et vastata nagu apostel Peetrus: “Issand, kelle juurde me peaksime minema? Sinul on igavese elu sõnad” (Jh 6,68).

Te kuulete enda ümber kõiksuguseid sõnu, kuid ainult Kristus kõneleb sõnu, mis peavad vastu aja katsele ja jäävad püsima igavesti. See eluperiood, kuhu te olete jõudnud, kutsub teid tegema otsustavaid valikuid, mis puudutavad teie õpinguid, tööd, teie rolli ühiskonnas ja Kirikus. On oluline mõista, et mitmete küsimuste seas, mis teie meeles mõlguvad, kõige tähtsam ei päri “mida”, vaid põhjavaim küsimus on “kes”: Kelle juurde ma pean minema? Keda peaksin järgima? Kelle kätte usaldama oma elu?

Te mõlete armastuse peale ja nende valikute peale, mida armastus endas sisaldab ning ma arvan, et te nõustute minuga: kõige tähtsam on elus selle isiku valik, kellega oma elu jagada. Kuid olge tähelepanelikud! Iga inimene on paratamatult piiratud: ka kõige õnnestunumates abieludes leidub tihti teatud määral pettumust. Kas see, mu kallid sõbrad, ei kinnita apostel Peetruse sõnu? Iga inimene leiab enese varem või hiljem lausumas neid sõnu, mida temagi: “Kelle juurde me peaksime minema? Sinul on igavese elu sõnad”. Ainult Naatsareti Jeesusel, Jumala ja Maarja Pojal, Isa igavesel Sõnal, kes sündis kaks tuhat aastat tagasi Petlemmas Juudamaal, on vägi rahuldada inimsüdame sügavaimaid püüdlusi.

Peetruse küsimuses “Kelle juurde me peaksime minema?” on vastus, mis puudutab teed, mida järgida, juba antud. See on too rada, mis juhatab Kristuse juurde. Ja sellel rajal me võime isiklikult kohtuda oma jumaliku Isandaga: ta on ju tegelikult kohal altaril, oma Ihu ja Vere tõelisuses. Armulaua ohverduses on meil võimalus astuda osadusse Jeesuse isikuga saladuslikul, kuid siiski tõelisel viisil, juues ammendamatu allikast, milleks on Tema, ülestõusnud Issanda elu.

4. See, mu kallid sõbrad, on ülitähtis tõde: Sõna, kes sai lihaks kaks tuhat aastat tagasi, on elavana kohal täna Euharistias. Seepärast Suur Juubeliaasta, mille käigus me tähistame Lihakssaamise saladust, pidi ühtlasi olema "intensiivselt Euharistiale keskedunud" aasta. (*Tertio Millennio Adveniente*, 55)

Armulaud on Kristuse tõelise kohaloleku sakrament, kus ta ohverdab ennast meie eest, sest ta armastab meid. Ta armastab igaüht meie seast ainulaadsel ja isiklikul viisil meie igapäevase elu keskel: meie perekondades, meie sõprade seas, õpingutes ja töös, puhkuses ja lõõgastumises. Ta armastab meid, kui ta täidab meie päevad värskeusega, aga ka siis, kui me kannatame; ta lubab kiusatustel tõusta meie sees: kuid kõige tõsisemategi kiusatuste ajal laseb ta meil kuulda tema häält.

Jah, mu kallid sõbrad, Kristus armastab meid ja ta armastab meid igavesti! Ta armastab meid isegi siis, kui me valmistame talle pettumusi, kui meil on ebaõnnestumisi ja me ei täida tema ootusi. Eales ei jäta ta meid haaramata oma embusse, mis on tulvil armu. Kuidas ei peaks me siis olema tänulikud sellele Jumalale, kes on meid lunastanud ja läinud isegi nii kaugemale, et on võtnud enda peale Risti alanduse? Jumalale, kes on tulnud meie poolele ja püsinud meiega lõpuni?

5. Pühitseda Euharistiat, "süüa tema liha ja juua tema verd" tähendab nõustuda Risti tarkusega ja eluga, mis on pühendatud teenimisele. See tähendab olla valmis ohverdama ennast teiste eest nõnda, nagu Kristus seda tegi. Meie ühiskond vajab meeleheitlikult sellist märki ning noored vajavad seda veelgi rohkem, sest ahvatletuina narkootikumidest ja lõbustustest, loodavad nad saavutada kerget ja mugavat elu, kuid lõpuks leiavad nad ennast vaid meeleheite, mõttetuse ja vägivalla labürindist. On hädavajalik muuta suunda ja pöörduda Kristuse poole. See on õigluse, solidaarsuse ja hõivatuse tee ehitamiseks igale inimesele väärlist ühiskonda ja tulevikuks.

See on meie Armulaud, see on vastus, mida Kristus ootab teilt, noored, lõppeval Juubeliaastal. Jeesus ei armasta poole jõuga ning ta ei kõhkle esitama meile oma küsimust: "Kas teiegi tahate ära minna?" Kristuse ees, kes on kohal Eluleivas, tahame meiegi öelda täna koos Peetrusega: "Issand, kelle juurde me peaksime minema? Sinul on igavese elu sõnad" (Jh 6,68).

6. Mu kallid sõbrad, kui te naasete koju, seadke Armulaud oma isikliku ja koguduseelu keskmesse: armastage Armulauda, jumaldage Armulauda ja pühitsege teda, eelkõige pühapäeviti, Issanda päeval. Elage Armulaua elu, andes tunnistust Jumala armastusest iga inimese vastu.

Teie kätte, mu kallid sõbrad, usaldan ma selle suurima annu, mille Jumal on meile andnud, kes me oleme palverändurid aja teedel, kuid kes me tunneme oma südameis janu igaviku järele. Olgu iga kogudusel alati preester pühitsemaks armulauda! Seepärast palun ma Issandat, et ta teie seas ärataks hulgaliselt pühi vaimulikke kutsumusi. Täna, nõnda nagu alati, vajab Kirik neid, kes pühitseksid Armulauaohvrit puhta südamega. Maailm ei tohi ilma jääda Kristuse hellast ja vabastavast kohalolekust Armulaualeivas.

Teie ise peate olema Kristuse altari aset leidva kohaloleku innukad tunnistajad. Kujundagu Armulaud teie elusid ja teie tulevase perekondi. Juhatagu ta kõiki teie valikuid elus. Sisendagu Armulaud, Pühima Kolmainsuse armastuse tõeline ja elav kohalolek teisse ühtsustunnet ning juhatagu ta teid elama osaduses kõigi oma vendade ja õdedega iga pool maailmas. Juhatagu Armulauaosadus erilisel viisil religioossete kutsumuste uuele õitsengule. Nõnda voolab Kirikusse värsket ja ohtrat energiat uue evangelisatsiooni laialdase töö tarvis. Kui keegi teie seast, mu kallid noored mehed ja naised, kuuleb enda sees Issanda kutset, et anduda täielikult temale, armastades teda jagamatu südamega (cf 1 Ko 7,34), siis ärge laske hirmul ja kahtlustel ennast tagasi hoida. Öelge "jah" julgelt ja kõhklemata, pannes lootuse tema peale, kes on ustav oma lubadustes. Kas ei kinnita ta neid, kes kõigest on tema pärast loobunud, et neil saab olema sajavõrra selles elus ning tulevasel ajastul igavene elu? (cf Mk 10,29-30).

INGLISE KEELEST TÕLKIS MARKUS JÄRVI

Eesti palverändurid noortepäevadel Roomas 10. - 23. augustil 2000

Väsinud palverändur isa Damian

PREESTER ALAIN BANDELIER

Mida tehakse missal?

Kuidas seletada missat lastele? Nad igavlevad seal ja ei mõista, mis toimub.

Lapsed ei ole võib-olla ainsad... Kuid mida mõista missa seletamise all? **Miss ei ole mõistmise harjutus, see on armulaua kogemus.** Jeesus ei öelnud: "Saage aru", vaid "Võtke ja sööge..." Peamine on seletamatu! Inimese elu ja surm, rõõm ja kurbus, tema armulood — kas me saame neist aru? Ja me tahame aru saada Jumalast?

Mida enam aeg edasi läheb, seda rohkem olen ma veendunud, et elav missa on missa, mida me läbi elame. Kõik ülejäänud on teisejärguline või pakub huvi ja väärib järelemõtlemist ainult kriteeriumi järgi: kas see aitab missat läbi elada? Ma tahaksin vastata sellele küsimusele lihtsalt jutustades, mida missa meile annab.

Miss nõuab alati kohale minekut. Ma ei armasta kodus peetud missasid, mis on kui taldrikul ette kantud. Ma armastan, et Jumal vahele segaks. Et Kirik mind kutsuks. Väljuda kodunt, argipäevast — see on juba missa. Ja see on juba tunnistus sellest, et Jumal on, et ma lähen Teda kohtama. Missa on kokkusaamine.

Tulen kirikusse ja näen, et ma pole üksik. "Kirik teeb euharistia ja euharistia teeb Kiriku," ütles kardinal de Lubac. Koguduse kogunemine (keegi ei jää oma nurka), sissejuhatav laul, missat pidavate preestrite ja ministrantide protsessioon annavad kokkuvõtte jumalarahvale vormi. Ja kuna nad tulevad kohtama Jumalat, alustavad nad ütlemisega, et nad pole seda väärt (*Kyrie eleison*), kuid et nad on õnnelikud (*Gloria*).

Palun vaikust! Jumal hakkab rääkima. **Tema Sõna on esimene toit, mida me saame.** Igal missal on tal erinev maitse; ta on toitev leib, vahel meeldiv, vahel kibe alla

neelata. Kõik võivad süüa, ka need, kes ei ole veel käinud esimesel armulaul. See Sõna nõuab vastust, milleks on usutunnistus — usklike palve, mis peab muutma maailma.

Loodan, et sa ei ole siia tulnud käed taskus ja tühja südamega. Jeesus vajab midagi järgmiseks: leiba ja veini, maa vilja ja inimeste tööd. Ta vajab sind. See on ohvrite toomine, mis on sakramendi esimene mateeria.

Ülendagem oma südamed! Nüüd oleme me missa keskmes ja tipus, mis on sageli hetk, mil tähelepanu nõrgeneb, sest preester räägib üksi ja euharistiline palve on pikk. See on märk sellest, et midagi ei saada aru. Tegemist ei ole literatuuri, vaid Kristuse armulauluga oma Isale ja maailmale. **Keskpunktiks on pühitsemine — Jeesuse tegu, kes armastab kuni surmani:** *Siin on minu ihu, siin on minu veri!* Lõpuks on leiva ülestõstmine: *Tema läbi, Temaga ja Temas* — kõik liigub igavese rõõmu poole Jumalas.

Jääb üle vaid armulauale minna, mis tähendab kõige selle endasse võtmist. Kuid ettevaatust! Armulauda ei või vastu võtta ainult huultega. Võtta vastu armulauda südamega — **see on võtta vastu Jeesuse armastust oma Isa ja vendade vastu.** Sellepärast loeme me kõigepealt koos temaga *Meie Isa* ja palume ta rahu. Näeme, et sakramentaalsele armulauale celneb vaimne armulaud ja pikendab seda (adoratsiooni vaikus ja tänapalve pärast armulauda). Ilus on see, et need, kes ei võta vastu armulauda väliselt, võivad seda teha vähemalt seesmiselt.

Ja lõpuks: *Minge Jumala rahus.* See on lähetus misjonile. Me elame missat läbi kogu päeva, kogu nädala. "Muidu olete saanud, muidu andke!" (Mt 10,8).

PREESTER PASCAL IDE

Kas iseennast peab armastama?

"Armastada iseennast — see on egoism! Vastupidi: ennast tuleb unustada, et armastada teisi." Seda mõtteviisi võib tihti kuulda. Ometi ei ole enese väärtustamine patt, vaid vajalik selleks, et olla õnnelik ja armastada teisi. Ja see on Jumala käsk. Vaat milleks on vaja enesearmastust! Vaat kuidas!

"Ma pole iial osanud vastu võtta komplimente. Kui minust huvitatakse, on mul alati tunne, et eksitakse inimesega." 42-aastaselt Armelle'il on pisarad silmis. Olen võimetu uskuma, et võin olla armastusväärne. Minu isa ei julgustanud mind kunagi. Tema põhiprintsiip oli: "Kui ma vihastan, tähendab see, et oled halvasti käitunud. Kui ma vaikin, tähendab — tegid hästi."

Karikatuurne? Ei. Üks kateheet küsib sageli 8-aastastelt lastelt: "Kes teie hulgast peavad end väärtuslikeks?" Vaevalt pool grupist tõstab käe.

On siis iseenda armastamine patt? Kust tuleb see tohutu enesepõlgus, mis mõnikord alandlikkuse väärnime kannab?

Siin on tegemist jansenismiga. Samuti protestantismiga, mis on Läänemaailma kultuuri sügavalt mõjutanud. "Armastada tähen-

dab iseennast vihata," ütles Luther. Selles mõttes on enesearmastus ilmtingimata egoistlik, samal ajal kui püha Augustinusele oli see ligimesearmastuse juureks. See on üks protestantismi ja katoliikluse põhierinevusi: esimese jaoks on inimloomus rikutud; teise jaoks jääb ta heaks, ehkki nõrgaks.

Inimsüda kõigub tülgestava "Ma olen mittemiski" ja hüpertroofia "Minu ego" vahel. Ameeriklaste leiutis on sõna *self-esteem* tähistamaks endast lugupidamist, sellal kui Prantsusmaa on kaua rääkinud vaid enesearmastusest (*amour-propre*). Sõna "enesehinnang" tuleneb ladina *aestimare*st, mis tähendab enese väärtustamist. Ühtaegu tähendab see nii "väärtuse andmist" kui "arvamuse olemasolu".

Enesehinnang? Üks noormees andis sellele suurepärase definitsiooni: "Noh, see on see, kuidas end nähakse ja kas seda, mida

Tartu katoliku koolis.
Hea haridus on see, mis õpetab last ennast väärtustama ja teisi armastama.

PREESTER ALAIN BANDELIER

Mida tehakse missal?

Kuidas seletada missat lastele? Nad igavlevad seal ja ei mõista, mis toimub.

Lapsed ei ole võib-olla ainsad... Kuid mida mõista missa seletamise all? **Missa ei ole mõistmise harjutus, see on armulaua kogemus.** Jeesus ei öelnud: "Saage aru", vaid "Võtke ja sööge..." Peamine on seletamatu! Inimese elu ja surm, rõõm ja kurbus, tema armulood — kas me saame neist aru? Ja me tahame aru saada Jumalast?

Mida enam aeg edasi läheb, seda rohkem olen ma veendunud, et elav missa on missa, mida me läbi elame. Kõik ülejäänud on teisejärguline või pakub huvi ja väärib järelemõtlemist ainult kriteeriumi järgi: kas see aitab missat läbi elada? Ma tahaksin vastata sellele küsimusele lihtsalt jutustades, mida missa meile annab.

Missa nõuab alati kohale minekut. Ma ei armasta kodus peetud missasid, mis on kui taldrikul ette kantud. Ma armastan, et Jumal vahele segaks. Et Kirik mind kutsuks. Väljuda kodunt, argipäevast — see on juba missa. Ja see on juba tunnistus sellest, et Jumal on, et ma lähen Teda kohtama. Missa on kokkusaamine.

Tulen kirikusse ja näen, et ma pole üksik. "Kirik teeb euharistia ja euharistia teeb Kiriku," ütles kardinal de Lubac. Koguduse kogunemine (keegi ei jää oma nurka), sissejuhatav laul, missat pidavate preestrite ja ministrantide protsessioon annavad kokkuvõtte jumatelahvale vormi. Ja kuna nad tulevad kohtama Jumalat, alustavad nad ütlemisega, et nad pole seda väärt (*Kyrie eleison*), kuid et nad on õnnelikud (*Gloria*).

Palun vaikust! Jumal hakkab rääkima. **Tema Sõna on esimene toit, mida me saame.** Igal missal on tal erinev maitse; ta on toitev leib, vahel meeldiv, vahel kibe alla

neelata. Kõik võivad süüa, ka need, kes ei ole veel käinud esimesel armulaulal. See Sõna nõuab vastust, milleks on usutunnistus — usklike palve, mis peab muutma maailma.

Loodan, et sa ei ole siia tulnud käed taskus ja tühja südamega. Jeesus vajab midagi järgmiseks: leiba ja veini, maa vilja ja inimeste tööd. Ta vajab sind. See on ohvrite toomine, mis on sakramendi esimene mateeria.

Ülendagem oma südamed! Nüüd oleme me missa keskmes ja tipus, mis on sageli hetk, mil tähelepanu nõrgeneb, sest preester räägib üksi ja euharistiline palve on pikk. See on märk sellest, et midagi ei saada aru. Tegemist ei ole literatuuri, vaid Kristuse armulauluga oma Isale ja maailmale. **Keskpunktiks on pühitsemine — Jeesuse tegu, kes armastab kuni surmani:** *Siin on minu ihu, siin on minu veri!* Lõpuks on leiva ülestõstmine: *Tema läbi, Temaga ja Temas* — kõik liigub igavese rõõmu poole Jumalas.

Jääb üle vaid armulauale minna, mis tähendab kõige selle endasse võtmist. Kuid ettevaatust! Armulauda ei või vastu võtta ainult huultega. Võtta vastu armulauda südamega — **see on võtta vastu Jeesuse armastust oma Isa ja vendade vastu.** Sellepärast loeme me kõigepealt koos temaga *Meie Isa* ja palume ta rahu. Näeme, et sakramentalisele armulauale eelneb vaimne armulaud ja pikendab seda (adoratsiooni vaikus ja tänupalve pärast armulauda). Ilus on see, et need, kes ei võta vastu armulauda väliselt, võivad seda teha vähemalt seesmiselt.

Ja lõpuks: *Minge Jumala rahus.* See on lähetus misjonile. Me elame missat läbi kogu päeva, kogu nädala. "Muidu olete saanud, muidu andke!" (Mt 10,8).

PREESTER PASCAL IDE

Kas iseennast peab armastama?

"Armastada iseennast — see on egoism! Vastupidi: ennast tuleb unustada, et armastada teisi." Seda mõtteviisi võib tihti kuulda. Ometi ei ole enese väärtustamine patt, vaid vajalik selleks, et olla õnnelik ja armastada teisi. Ja see on Jumala käsk. Vaat milleks on vaja enesearmastust! Vaat kuidas!

"Ma pole iial osanud vastu võtta komplimente. Kui minust huvitatakse, on mul alati tunne, et eksitakse inimesega." 42-aastaselt Armelle'il on pisarad silmis. Olen võimetu uskuma, et võin olla armastusväärne. Minu isa ei julgustanud mind kunagi. Tema põhiprintsiip oli: "Kui ma vihastan, tähendab see, et oled halvasti käitunud. Kui ma vaikin, tähendab — tegid hästi."

Karikatuurne? Ei. Üks kateheet küsib sageli 8-aastastelt lastelt: "Kes teie hulgast peavad end väärtuslikeks?" Vaevalt pool grupist tõstab käe.

On siis iseenda armastamine patt? Kust tuleb see tohutu enesepõlgus, mis mõnikord alandlikkuse väärnime kannab?

Siin on tegemist jansenismiga. Samuti protestantismiga, mis on Läänemaailma kultuuri sügavalt mõjutanud. "Armastada tähen-

dab iseennast vihata," ütles Luther. Selles mõttes on enesearmastus ilmingimata egoistlik, samal ajal kui püha Augustinusele oli see ligimesearmastuse juureks. See on üks protestantismi ja katoliikluse põhierinevusi: esimese jaoks on inimloomus rikutud; teise jaoks jääb ta heaks, ehkki nõrgaks.

Inimsüda kõigub tülga- ja hüpertroopia "Minu ego" vahel. Ameeriklaste leiutis on sõna *self-esteem* tähistamaks endast lugupidamist, sellal kui Prantsusmaa on kaua rääkinud vaid enesearmastusest (*amour-propre*). Sõna "enesehinnang" tuleneb ladina *aestimare*st, mis tähendab enese väärtustamist. Ühtaegu tähendab see nii "väärtuse andmist" kui "arvamuse olemasolu".

Enesehinnang? Üks noormees andis selle suurepärase definitsiooni: "Noh, see on see, kuidas end nähakse ja kas seda, mida

Tartu katoliku koolis.
Hea haridus on see, mis õpetab last ennast väärtustama ja teisi armastama.

nähakse, armastatakse või mitte.”¹

See tunne ei ajaks meis selliseid juuri, kui siin ei leiduks mõningaid raskusi. Need pärinevad enamasti meie kodusest kasvatuses, mida on arendatud kooli ja ühiskonna poolt. Lapsi, keda pole armastatud, leidub vähe. Seevastu valesti armastatud lapsi kohtab sagedamini. Aga see, keda on valesti armastatud, armastab ka ise valesti.

“Lapsena unistasin ma tihti teiseks inimeseks olemisest. Ma ei tahtnud olla, kes ma olen, omada seda, mis mul on. Mulle tundus alati, et teised lapsed olid **minust paremad**: ilusamad, andekamad, populaarsemad, armastatumad õpetajate poolt...” Noor naine jutustab oma kurvast lapsepõlvest, oma keerulisest noorusest, oma “tühjast” elust, mis oli täis hirme ja läbikukkumisi. Christophe André, psühhoterapeut, kes teda kuulab, on avaldanud eelmisel aastal koos oma ametivenna Francois Lelord’iga raamatu “Enesehinnang” (Odile Jacob) (*L'estime de soi*), mille tohutu menu tõestab, mil määral see sisaldab tõtt.

Christophe André jutustab selle naisega kohtumisest sissejuhatuses. Ta võtab asja kokku järgmiselt: “See naine ei ole depressioonis selle sõna haiguslikus tähenduses. Ega see ometi ole midagi vähem tõsist? Ma pole selles sugugi kindel. Tema valu näis mulle **sügavam**, oma kulgemises huvitavam, pugenud peitu oma olemuse sügavaimate juurteni. Minu patsient kannatas haiguse käes, mida sain teada alles **hiljem**. Kena ja tark, oli tal kõik, et olla õnnelik. Tal puudus vaid üks: pisut enesest lugupidamist.”

Paljude kristlaste jaoks on probleem selles, et kord juba tekkinud enesepehlgus arvab leidvat kinnitust Jumala Sõnas: “Kas Kristus ei öelnud, et tuleb vihata kõiki, kuni omaenese eluni välja, et olla ta jünger?” (Vt. Lk 14,26; Mk 8,34).²

Seega ei ole iseenese armastamine mitte valik. See on Jumala käsk. Püha Clairvaux Bernard korras paavstile, kellele ta oli vaimulik nõuandja: “Tegele teistega, kuid ära unusta iseennast!”

See on käsk ja vajadus. Eelkõige psühholoogilistel põhjustel. Tasakaalukas ja õnnelik isiksus rajatakse endast lugupidamise alusele, mille loob vanemate tingimusteta armastus. Christophe André ja Francois Lelord kriipsutavad alla, et sõna-sõnalisest tähendusest toitub laps armastusest, mida ta saab oma vanematelt. Ainult kavatsusest armastada talle ei piisa. Laps tajub

armastust, ta ei kannata ning temas areneb armastus enda vastu, kuid vanemate konkreetsete liigutuste ja tegudeta jõuab ta järeldusele: mind armastatakse, kuid ma pole väärt, et vanemad mind eelistaksid oma teistele toimetustele. Tema enesehinnang kujuneb seega keskpäraseks, mis on tema vanematele suureks üllatuseks, kuna nad enda arvates on oma võsukest armastanud.

Mõned nõuanded vanematele, et anda lapse enesehinnangut, mis ei tohi olla liiga madal ega ka ülepaistunud: olge lapsega omavahel; las ta jutustab teile regulaarselt oma maailmast; tundke huvi selle vastu, mis teda huvitab; võtke osa tema tegevusest; ärge võrrelge teda teistega; vältige kasvatuses vastandlikku käitumist; õpetage talle huumorit iseendi kaudu... andes eeskuju. Eeskuju on alati parim kasvatus.

Pascal, 22-aastane tudeng, tähendab õnnest särades: “Sain just läbi suulisel eksamil, kus professor mulle ütles: “Selles ja selles punktis olete tubli, teil on võimeid. Jätkake samas vaimus!” Selline positiivne suhtumine andis mulle tiivad. Esimest korda öeldi mulle, et pean edasi liikuma. Mitte sealt, kust mul vajaka jääb, vaid sealt, kus ma olen, mida ma võin.”

Enesehinnang rajaneb ka moraalsel alustel. Armastame eelkõige seda, kes meile sarnaneb, kellega jõuame samale arvamusele. Seega oleme me iseendaga rohkem seotud kui kellegi teisega. Me oleme iseendale kõige lähedasem inimene.

Vaat miks me oleme kutsutud mitte ainult et iseennast kalliks pidama, vaid end armastama rohkem kui kõik teised — välja arvatud Jumal, sest ta on meile veel lähedasem kui meie ise, nagu ütleb püha Augustinus. “Enesest lugupidamine on moraalse elu alus,” jätkab püha Thomase mõtteid isa Bruges.

Niisiis ei ole enese armastamise käsk pahas tujus inimese pärusmaa, vaid ligimese-armastuse tingimus. Anda end teisele samas iseenda eest põgenedes — see on vaid enda varjust vabanemine: kes tahab olla armastatud inimese poolt, kes iseennast vihkab? Me ei või midagi ohvriks tuua oma esimesele kohustusele, milleks on tegutseda Tema heaks ja iseenda pühitsemiseks.

Osa kristlasi pühenduvad suuremeelselt teistele, iseendid hooletusse jättes. On neil eeskujusid? Pole kindel. Nad elavad teiste najal. Varem või hiljem kannatavad need pühad Bernardid enesepehlguse tagajärgede pärast: neil on küllalt, et anda vastu saamata,

Otto von Freising. Maailmakroonika. Loomine. u. 1157-1177

nad tunnevad end üksikutena, sõpradeta, mõnikord põlatuina ja püüavad siis maailma süüdistada tänamatuses. Kuid on's nad unustanud sõlmida tasuta sõprussidemeid? On nad õppinud vastu võtma — mis on armastuse teine pool?

Võib eristada kolme liiki enesearmastust, mis on nagu kolm trepiastet. Esiteks armastus teise vastu enda pärast. See on lapse egoism. Kuigi ta on võimeline tõeliselt suuremeelseteks tegudeks, on laps tegelikult maailma naba. "Egoist on see, kes ei mõtle minust," sõnab üks neist.

Teiseks on enesearmastus enda pärast. See aeg on enda hindama õppimise aeg. See on noorusiga, mis õpetab olema iseenda sõber — isegi kui see õpiaeg algab kõige varasematest aastatest.

Lõpuks on enesearmastus teise pärast. See on trepi lõpp. Otsus näha oma õnne end teisele andmises on iseloomulik täiskasvanuikka jõudmisele. Kuid selleni ei jõuta, kui hoitakse kokku enesearmastust enda pärast. Ei ole teist tõelist ligimesearmastust kui vaid enesearmastust, mis muutub ligimesse õigeks kiindumuseks.

Selles valguses peab mõistma evangeeliumi sõnu enesest loobumise kohta: see

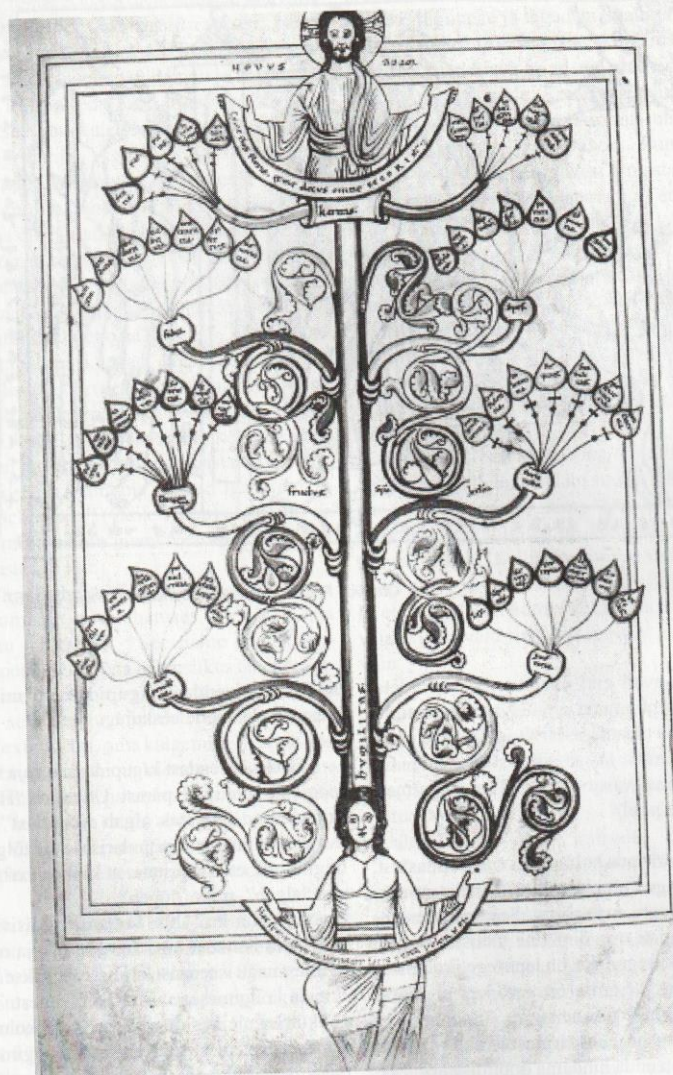
eeldab alati endast lugupidamist, milles Jeesus andis meile eeskju.

Lõpuks on endast lugupidamist vaja teoloogiliste motiivide pärast. Ütlemine "Hästi korraldatud halastus algab iseendast" on evangeeliumitõdede populariseeritud tõlge... tingimusel, et ei unustata, et keskne verb on siin "algab", mitte "lõpeb".

Nii Vana kui Uus Testament käsivad: "Armasta Issandat oma Jumalat (...) ja oma ligimest nagu iseennast." Neist räägitakse kui Jumala ja ligimesearmastuse käskudest. Tegelikult ei ole küsimus kahes, vaid kolmes armastuses: on kästud armastada ligimest nagu **iseennast**. Enesearmastus on samuti käsu osa.

See sõnum kordub ka siin: "See on minu käsusõna, et te armastaksite üksteist nõnda nagu mina teid olen armastanud" (Jh 15,12). See tähendab, et kogu armastuse allikas ja eeskju on Kristuse armastus: selleks et armastada ligimest, aga ka selleks, et armastada iseennast halastava armastusega, oleme kutsutud mõtisklema selle üle, kuidas Kristus seda tegi, et meis oleksid need samad tunded, mis elasid temas (cf Ph 2,5).

Mitte armastada tähendab keelduda armastusest, mida Jumal meile meie välja-

Vooruste puu. 13. saj. keskpaik

valimisega näitab. Ta on igaüht meie seast välja valinud armastuse pärast. Genesisi esimestes peatükkides huvitub Jumal loodusest ja loomadest nende liikide järgi — see tähendab üldiselt; siis aga pöördub ta inimese poole, see on esimese mehe ja esimese naise unikaalsete isiksuste poole ja mitte inimkonna poole üldse.

Me ei ole klooonitud. Andke endale aru, et Isa armastab igaüht kui unikaalset olendit

ja see, et meid ei saa asendada kellegi teisega, on niihästi rõõmustav kui raviv.

54-aastane Henri seletab: “Kord ühel kohtumisel rääkis preester: “Jumal soovib, et igaüks meist elaks, ta ootab kannatamatult meie päeva.” See lause lõi mind ühtaegu segi ja näis liiga julgena. Preester jätkas: “Kui juba vanemad ilmutavad sellist kannatamatust omada lapsi, siis võite ette kujutada, kuidas veel teeb seda Jumal, kelle nimi on

Isa. Mõelda vastupidist oleks solvang tema isadusele." Iga kord, kui ma tunnen kiusatust end põlata, meenutan seda."

Mida tähendab iseennast armastada? "Ma armastan sind" tähendab itaalia keeles "ma soovin sulle head" (*Ti voglio bene*). Enese armastamine ei tähenda mitte kõigepealt tugevat tundesööstu, vaid oma isikliku hüve otsimist.

Millised on need hüved, mida me vajame? On olemas kehalised hüved. "See, kes ei leia aega enda eest hoolitsemiseks, leiab aega olla haige," armastas korrata üks tark arst. "Armas, soovin sulle, et kõigis asjus sinu käsi hästi käiks ja sa oleksid terve, nõnda nagu su hingegi lugu on hea," ütleb apostel Johannes oma ustavale jüngrile Gaiusele (3 Jh 2).

On olemas ka tundmuslikud hüved (tunded), kujutlusvõime hüved (loovus), tarkus (tõde), vaba tahe (kohustused).

Kuid suurim hüve on lõpmatu Hüve, Jumal ise. Veelgi enam, ainult see Hüve annab meile rahu. Sest inimene sarnaneb Jumalale. Inimene on avatud lõpmatusele ja saab olla täidetud vaid Tema poolt. Armastada iseennast tähendab seega otsida oma õnne Jumalas, otsida end lõdvaks laskmata seda Hüvet sõna tõsisel mõttes.

Kahjuks vahetame me Jumala valehüvede, ebajumalate vastu. Patt ei ole esmajärjekorras mitte seadusest üleastumine, vaid eelistus. Näiteks patustamine tühise au pärast, see on kuulsuse eelistamine teistele hüvedele, valmisolek talle kõik ohvriks tuua.

Patt on seega halvim, mida enesearmastuse puudumine kaasa toob, sest ta paneb meid kõrvale heitma ainsa kestva õnne.

Kristlikust vaatevinklist lähtudes ei loo vanemad oma lapses armastamisvõimet, nad vaid ergutavad seda. Armastamisvõime on tahe, üks Jumala poolt loodud ja meile antud hinge omadustest. See on kõigil, kui julgelt harjutada eneseandmist ja mitte lasta tal känguda endasse sulgudes.

Veelgi enam: see, mida Jeesus tuli meile ilmutama, on Jumala uskumatu lähedus, kes oma viletsuses saab üheks meist ja teatab meile, et me oleme terve igaviku hullupööra armastatud.

Et seda armastust vastu võtta, peab laskma langeda maskidel, võltspildidel enesest. "Iseendaga kooselu ei ole egoism, see on esimene lepitus, mis laseb sündida kõigil teistel," ütles Dom Grammont. Aksepteerida iseennast kogu oma ebatäiuslikkuses on töö,

millele kulub kogu elu.

Kas pole see mitte see, mida lõppkokkuvõttes tahab öelda Blaise Pascal? "See, et ma olen vihkamisväärne, ei tähenda seda, et ei tuleks ennast armastada," rõhutab filosoof André Comte-Sponville. "Mina" ei ole Pascali jaoks mitte see indiid, kes ma olen, vaid see, keda ma usun end olevat: alati egotsentriline, alati end imetlev, alati türannlik — ja seepärast ongi ta vihkamist väärt, sest ta oskab armastada vaid iseennast või pigem neid illusioone, mida ta endast on loonud!"

Selline enesearmastus on pettepilt, mida ei saa segi ajada armastusega enese vastu. Oma viimases kirjas "Kirjad eakatele inimestele oma elu lõpul" ründab Johannes Paulus II süütunnet, mis tekib iseenda ja elu armastamise pärast. Ta märgib, et huvi elu vastu on Jumala esimene and. Järelikult "selline huvi elada ei lähe vastuollu igaviku igatsemisega, mis küpseb kõigis neis, kel on sügav vaimulik kogemus".

Ja paavst tunnistab: "Vaatomata piiridele, mida vanus seab, olen säilitanud huvi elu vastu. Täna selle eest Jumalat. On ilus tegutseda lõpuni Jumala riigi pärast!"

Esimene küsimus, mille Jumal meile esitab, kui me taevasse saabume, on võib olla: "Kas sa oled end hästi armastanud?"

¹ C. André et F. Lelord. *L'Estime de soi*, 1999, p.11.

² Hair (vihkamine) on hebreism, mis tähendab, et Kristust tuleb eelistada kõigile teistele.

³ Jean Paul II, N. 16-17 de la *Lettre aux personnes âgées*. 11. oct. 1999. Libreria Editrice Vaticana, 1999, pp. 36-38.

Armastage iseennast ehk enesearmastuse kümme käsku

1. Andke endale aru oma armukadedusest. Selleks nentige oma kurbust ja alaväärsustunnet, mis sellest tekib. Seejärel palvetage inimese eest, kes selle põhjustab: "Issand, tee ta õnnelikuks. Tema õnn ei röövi minu omalt midagi."

2. Lõpetage viljatud enesesüüdistused, mis panevad teid kordama: "Ma olen selle täiesti ära teeninud." Selleks ärge õigustage end sellega, et teid põlatakse ja jalge alla tallatakse. Ja kui te olete tõepoolest süüdi, otsustage Jumala armu abiga iseendale andestada.

Õelge koos pruudiga Ülemlaulust: "Mina olen must, ometi nägus" (Ül. 1,5). Must, kuna patt peletas mu ümbert valguse ja varjutas mu nägu (cf Nl 4,7-8), kuid alati ilus Jumala palge ees isegi räpase ja korduva patustajana. Ka kõige sügavamad haavad ei suuda iial riivata ega moonutada Jumala kujutist.

Ja et mitte kunagi enam ülaltoodu juurde tagasi pöörduda, muutke endale andestamine pidupäevaks. Miks mitte näiteks sõpru külla kutsudes?

3. Leppige ebatäiuslikkusega. "Me oleme ebatäiuslikkusesse pagendatud olendid," ohkab Charles Baudelaire. Lisieux Thérèse'i kirjas öde Genevieve'ile (tema öde Céline) leidub hämmastav avaldus selle kohta, et tema äkiline iseloom on suuresti taltunud: "Kui sa tahad rahulikult taluda proovilepanekut iseendale mitte meeldimise näol, annad sa mulle rahuliku varjupaiga. On tõsi, et sa kannatad, kuna sa oled enda juurde jõudmise lävepakul, kuid ei karda. Mida vaesem sa oled, seda rohkem Jeesus sind armastab." (LT 211, *Oeuvres complètes*, Cerf/DDB, 1992, p. 567).

4. Andestage inimestele, kelle suhtumised, teod, sõnad ja tegematajätised on haavanud teie enesearmastust. Andestamine on üks vajalikke vahendeid väljumaks fataalsusest, mis paneb meid uskuma: "Mind ei armastatud, seega ei saa ka mina ennast armastada." (loe ka Ps 12).

5. Mahendage oma sisekõnet. Veelgi enam, tehke endale aeg-ajalt armuavaldusi! Rääkige endaga mõõdetud sõnadega, mitte äärmuslike ega alavääristavatega. "Alandlikkus," ütles püha Aquino Thomas, "on tõde, mitte enda alandamine." Selleks õelge komplimentide eest lihtsalt "tänan", end õigustamata ja teise sõnu maha tegemata.

6. Naeratage tihti. Alguses tehke sellest endale igapäevane harjutus, hiljem muutub see harjumuseks. Naeratus paneb särama ka kõige n.ö ilmetuma näo.

7. Hoolitsege enda eest. Eriti füüsilises plaanis. Kulutage aega, energiat ja raha riidele, hügieenile, tervisele. Muidugi loeb sisemus rohkem ("Tahan olla armastatud oma südame pärast"), kuid esimese juurde jõutakse ainult teise kaudu.

8. Tehke endale rõõmu. Püha Jeesuslaps Thérèse tõlkis sõna "armastama" "rõõmu tegemiseks". Rõõmustage end regulaarselt. Näiteks endale kingitust ostes. Mitte kasutat kingitust...tasuta kingitust!

9. Viibige Pühima Sakramendi ees. Sõendage tõsta silmad kohalviibiva Kristuse poole, esitlege end (jah, kasutage oma kujutlusvõimet). Alates Ristisurmast langetab Jeesus armastusega teie poole pilgu ja te kuulete teda ütlemas: "Tule minu juurde, astu lähemale! Ära sea ühtegi tingimust, sest et mina ei sea ühtegi."

Kõige lühem tee enda juurest enda juurde viib läbi Jeesuse armastuse meie vastu. See adoratsiooni-aeg, kestev ja regulaarne, on tervekssaamise vaikne aeg.

10. Andke end lõpuks! Kord avastatud rõõm olla iseenda sõber — see võib võtta aastaid — ei lase meil unustada, et pole suuremat rõõmu (ei teistele ega ka endale) kui anda oma elu sõprade eest (Jh 15,13).

Kaks madala enesehinnangu vilja — armukadedus ja süütunne

Armukadedus tuleneb madalast enesehinnangust. Selle tunde jaatamine hämmastab. Kuid kas me siis ei muutu armukadedaks, kui meid haarab kurbus, nähes teise heaolu või õnne? Aga kui sulguda sellesse kurbusse või veelgi enam — kui see muuta salaviahaks, laimuks, saab armukadedusest surmapatt.

Seda on vaja sügavamalt vaadelda. Kellel poleks süda valust kokku tõmbunud, kui tema juuresolekul kiidetakse teist? Milline naine poleks peoõhtul tundnud end ilmetuna, kui meeste pilgud on pööratud teisele? Armukadedus? Kahtlemata. Kuid põhiliselt tekib see tunne siis, kui ei nähta omaenese väärtuslikke omadusi.

Armukadedust tuntakse, kuna endal arvatakse puuduvat midagi, mis teisel on ja kui ei armastata küllaldaselt seda, mida omatakse ja milline ollakse; vastupidi: kui me tunneme teise õnnest täielikku rahuldust (nagu armunute puhul), on asi kaugel sellest, et me oma õnnest ilma jääks — see hoopis kasvab.

Süütunne, mis esineb tihti halvasti koheldud laste juures, on teine madala enesehinnangu tagajärg. "Ma ei ole abielus," kaebab 35-aastane üksik naine, "see on ebaõiglane." Esitanud rea süüdistusi, süüdistab ta lõpuks iseennast: "Põhiliselt olen ma selle ära teeninud. Ma purunesin 15-aastaselt." Süütunne paneb meid uskuma, et meile ei andestata ja me sulgume iseendasse.

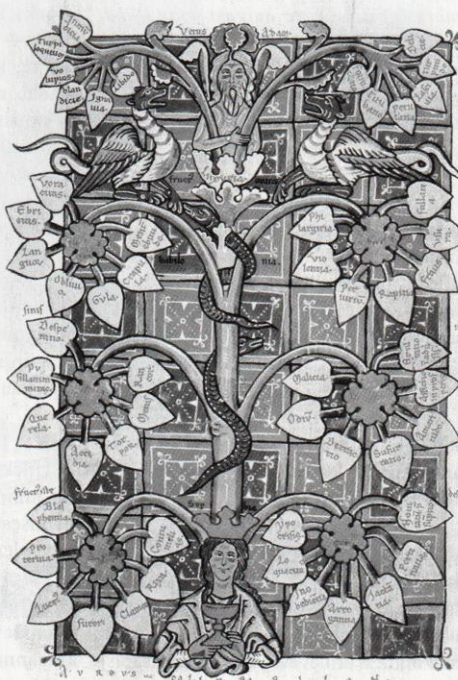
Tundke ära oma ebajumalad

Patustamine — see pole eelkõige seadusest üleastumine, vaid lõpliku eelistamine lõpmatule. See on Jumalale ütlemine: "Ma armastan sind väga, aga praegu ma eelistan..."

Mida ma tegelikult eelistan? Meil on mitmesuguseid ebajumalaid. Kõrbeisad ja hiljem

Kiriku doktorid, eriti püha Aquino Thomas on loetlenud 7 (mõnikord 8) suurt sisemist ebajumalat. Need on kuulsad 7 surmapattu: kõrkus, iharus, aplus, ihnsus, kadedus, viha, laiskus. Kõrk on see, kes eelistab oma ego Jumala aule; ihne on see, kes valib rahalise kindlustatuse jumalikule ettehooldusele lootva loobumise asemel jne. Iga patt on teatud viis vahetada Looja loodu vastu.

Tõepoolest, kirikuisad räägivad surmapattudest kui hinge kortsudest. Püha Johannes Ristilt kasutab väljendit "peapahed". Peale pattulangemist on igal inimesel kalduvus patule. Näiteks on selge, et väikesel lapsel on kalduvus armukadedusele, kuid ta ei vastuta selle kalduvuse eest. Armukadedus muutub patuks siis, kui me laseme tal kasvada ja teda toidame.

AJAKIRJAST FAMILLE
CHRÉTIENNE TÖLKIS
AIVE HALJAND

Pahede puu. 14. saj. lõpp

SERENA MANONI

Juubeliaasta neiu

Tema nimi on Emanuela. Ta tunneb oma jalge all maad ning on täis elurõõmu ja unistusi. Just tema lõi logo, mis tõstis ta rambivalgusse. Teiste hulgast valis Püha Isa välja just selle lihtsa ja suurepärase märgi, mis kujutab läbipõimunud rahu- tuvisid. Otsisime selle tütarlapse üles, et kuulda tema suust midagi erilist...

Juubeliaasta läheb ajalukku sinu loodud märgiga. Kuidas see sulle mõjub?

Pean tunnistama, et see erutab mind, kuigi püüan elada oma tavapärase elu. Tean, et see, mis juhtus, annab mulle jõudu, sunnib mind edasi minema ja julgustab.

Kes kutsus sind osalema Vatikani poolt välja kuulutatud Juubeliaasta logo konkursil ja kuidas tekkis idee läbipõimunud rahu- tuvisidest?

Konkursil osalesin Polügraafia Instituudi Medalikunstikooli ja Riikliku Mündikoja kaudu. Idee tekkis äkki. Mis võib olla veel levinum kui pühade ajal üksteise embamine? Tahtsin kujutada viie kontinendi inimesi erinevates värvides. Tasapisi võttis inimkuju rahu- tuvi vormi...

Sa ütled "tasapisi". Seletad ehk täpsemalt?

Ma tegin peaaegu 300 erinevat eskiisi. Lõpuks lendasid inimkäte asemel kohale tuvid — rahu ja Püha Vaimu sümbolid. Vaimu, kes annab elu ja rahu, kes värs- kendab maad... Ühendades kontinentide värvid ristiga, tahtsin väljendada inimeste võrdsust. Hiljem kastisin nii tuvid kui risti sinisesse värvi...

Ja see pole üldsegi vähe, sa ju usud seda?

Nagu mulle öeldi, saabus Vatikani tu- handeid eskiise kõikidelt mandritelt. Miks valiti just minu töö? Seda teab ainult Jumal. Ise olin mõttest, et just minu töö võidab, väga kaugel.

Kas lai tähelepanu segas sind väga?

Ütleksin, et ei. Mulle see isegi meeldis, kui mind paluti jutustada isiklikust läbi- elamisest... Ma kordan: olen alati selline nagu olen ja loodan ka selliseks jääda.

Sa oled noor. Ütle, kuidas sa suhtud tänapäeva noortesse ning kuidas hindad ühiskonda, kus elad?

Noortes on lõpmatuid ressursse, mida nad alati mõistlikult ei kasuta...

Sa elad ja töötad Roomas — keset üht maailma kuulsaimat kaost. Kuidas sa end seal tunned?

Vastaksin, et hästi. Olen õppinud selle kaose ja teiste negatiivsete ilmingutega, mida leidub suures linnas, hakkama saama. Alguses oli küll raske, sest olen pärit väikesest rahulikust haljendavast külast, kus elu kulgeb väga inimlikult.

Mida teed õppimise ja töö kõrvalt? Kuidas veedad vaba aega ja mis sulle meeldib?

Töötan vabakutselise professionaalse kunstnikuna, teostan praegu Juubeliaasta medalite seeriat. Maalin, joonistan, valmistan ehteid, mis on minu tõeline kirg. Vabal ajal ratsutan. Armastan loodust ja lugemist.

Mida on sul öelda oma põlvkonna noortele?

Ütleksin, et meist sõltub maailma tulevik ning me peame andma oma parima. Ning elu tasub meile meie püüdluste eest...

Kes mängib sinu elus esimest rolli?

Ma pole kunagi endale sellist küsimust esitanud. Tunnetan, et esimesel kohal on Jumal. Kunagi hiljem ehk selgub, kes võib Talle järgneda...

AJAKIRJAST SALEZIECIU ZINIOS

TÕLKIS LÜHENDATULT

CECILIA-RASA UNT

Viru-Nigula Maarja kabel — palverännakute paik

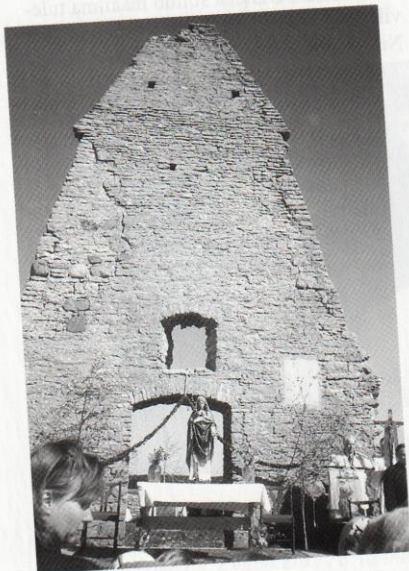

Foto: Toomas Abiline

Palverännakud on üks kaunimaid vagadusvorme katoliku traditsioonis, mis nüüd valdavalt protestantlikul või uuspaganlikul Maarjamaal on suhteliselt väheharrastatav tegevus. Palverännak on midagi, mis nagu kuuluks minevikku. See oli kaugetel ja romantilistel aegadel, kui asutati end mine-ma palverännakule, et külastada mõnd pühapaika taotlemaks pääsemist, tervist ja õnnistust. Ometi on iga kristlase elu tervikuna palverännak, liikumine pühaduse suunas, iga samm meie eluteel viib meid lähemale Suurele Kohtumisele igavikus. Esimeseks palveränduriks kristluse ajaloos oli Kristus ise. Ka oma surmale Jeruusalemmas läks ta vastu kui palverändur. Oli paasapühade aeg ja iga usklik juut pidas oma kohuseks sooritada palverännak Pühasse Linna, et külastada Templit.

*

Palverännakute sihtpunkte on olnud ajaloos palju ja erinevaid. Tähtsaim nendest on kindlasti Püha Maa Palestiina. Kristuse järgijate retked Pühale Maale algasid uuesti 2. sajandi lõpul, pärast seda kui 70. aastal

roomlased Jeruusalemma hävitasid. Neid palverännakuid hakati kutsuma *külastamisteks*. Pühas Linna otsiti Siioni mäel üles Püha õhtusöömaaja, samuti Kristuse jüngerite hilisem kohtumiste paik. See oli esimene ja pikka aega ainuke kristlik pühapaik. Kui kristlusest sai Roomas 313. aastal lubatud usk, hakkasid eurooplased sagedamini Püha Maad külastama. Keiser Constantinuse ema Helena käis seal sabbatiaastal 325/326. Siis, 326. aastal, alustati ka hilisema palverännakute põhiobjekti, Püha Haua kiriku ehitamist keiser Hadrianuse-aegse Venuse templi varemetele.

Kliima jahenemine 11.–15. sajandil tõi kaasa ikaldusi ja epideemiaid. Neil aegadel hakati üha enam lootma Jumalaema abile. Neitsi Maarjale on pühendatud palverännakuid alates 1145. aastast, kui Normandia palverändurid saabusid Chartres'i Jumalaema pühamu juurde. Mitme kuu jooksul veeti hümne lauldes kivikärusid keset linna asuvale künkale, kus ehitati kiriku lääne-fassaadi torne. Gootika perioodil olidki populaarsed nn ehituspalverännakud, kus koguneti vaimulike üleskutseid järgides pühamate ehitusplatsidele. Need üleskutsed olid enamasti tehtud Neitsi Maarja nimel — nii püüti vältida “ebapuhta palgatööjõu” kasutamist pühakodade ehitamisel.

Palverännakuks nimetati ka püha sõda uskmata vastu, mida hiljem hakati kutsuma ristisõjaks. 1095. aastal kutsus paavst Urbanus II Clermont'i kirikukogul osutama vastupanu usuvaenlastele Palestiinas. See vallandas pea 200 aastat kestnud ristisõdade kampania Pühale Maale. Peagi algasid ristisõjad ka slaavlaste aladele ja Maarjamaale s.o Vana-Liivimaale. Saabunud olid enamasti mõõgaga palverändurid (*peregrinus miles*) ja neid varustavad kaupmehed. Nii Pühale Maale kui Maarjamaale minekuks tuli teha teoks “endale ristimärgi võtmine” (*assumptio crucis signaculo*), mille järgi neid palverändureid kutsuti ristiga märgituteks (*crucesignati*). Kõrgemaks pühendumuse astmeks oli alaliselt pühitsetud maale jäämine, et saabuvald palverändureid relvaga teenida.

Esimesed teadaolevad palverändurid Vana-Liivimaal olid eestlaste piiskop Fulco ja tema kohalikku päritolu kaaslane Nicolaus. Fulco tegutses siin umbes aastatel 1165 – 1178. Tema ajal, 1172. aastal, toimus ka paavst Aleksander III poolt algatatud esi-

mene relvastatud palverännak Läänemere idakaldale. Algusest peale võrdsustasid paavstid palverännakud Eesti- ja Liivimaale retkedega Pühale Maale. Paavst Clemens VI (1342-1352) lubas tingimusteta Pühale Maale rändamise töötuse täita palverännakuga Maarjamaale. Vana-Liivimaa tähtsaimaks palverännakukeskuseks oli Riia. Eesti ala tuntumad paigad olid Valge Rist Vastseliina linnuse kabelis ja Püha Must Rist Pärnu Nikolai kiriku Püha Risti kabelis.

14. sajandil, kui pikad palverännakud muutusid aina ohtlikumaks, sai üha enam valdavaks uus tava, kus rahvahulgad kogunesid kindlateks pühadeks lähikonnas asuva populaarse pühamu juurde, oli selleks siis klooster, katedraal, kirik või kabel. Sarnaseid kogunemisi Pirit kloostri juurde on kirjeldanud kroonik Balthasar Russow.

Just sellise rahvakogunemise paigana oli tuntud ka Viru-Nigula Maarja kabel.

*

Arhiivandmed Viru-Nigula Maarja kabeli kohta kahjuks puuduvad, kuid säilinud müüride järgi on pakutud kabeli ehitusajaks 13. saj. II poolt. Tegemist on iselaadse ehitusega, millele Eestis analoog puudub. Hoone põhiplaan on nn kreeka risti (neli võrdset haru) kujuline. Selle idapoolse haru pikendus moodustab kunagise kooriruumi. Harusid

katnud silindervõlvid kohtusid kabeli keskosas, moodustades selle kohal neli roiet. Ehituslaad ja konstruktsioonid viitavad idast, Venemaalt tulnud eeskujule, mis tolle aja Eesti ehituskunstis oli kindlasti erakordne. Tänapäeval on ehitisest järel vaid läänekülje frontoon ning maapinnast väljaulatuvad meetrikõrgused müürid.

Viru-Nigula Maarja kabel oli keskajal ja hiljemgi tuntud palverännakute sihtpunktina ja rahvakogunemiste paigana. Ehitise varemeid kirjeldas ka saksa reisimees Adam Olearius, kes 1635. aasta hilissügisel reisis laevaga Venemaale. Novembritorm viis laeva Soome lahe põhja, reisiseltskond aga pääses Kundas maale. Oma teekonda mööda maismaad jätkanud Olearius väidab, et külastas Kunda mõisast paari miili kaugusel asunud kirikut ning selle läheduses seisvaid varemeid. Oma reisikirjas kirjutab ta järgmist: "Tallinna ja Narva vahel, kaks miili Kunda rüütlimõisast, mitte kaugel kihelkonnakirikust seisab vana kokkulangenud kabel, mille juurde ümberkaudu elavad mittesakslased igal aastal paastumaarjapäeval palverännakuid korraldasid, mõned roomasid kabelis asetseva suure kivi ümber põlvili ja alasti roomasid ja töid oma söögiohvreid, et nendel ja nende karjal aasta läbi hästi läheks või kui nad haiged on, jälle terveks saaksid."

Pärast reformatsiooni, Rootsi võimu ajal olid palverännakud vanade katoliku-aegsete kabelite juurde ametlikult keelatud, kuid

Maarja kabeli ees

vana traditsioon püsis visalt ja kaua. Ei aidanud ka see, kui võimude poolt palgasõdurid valvama pandi — ümberkaudsed inimesed tulid siis ohverdama õõsel ja salaja, et südame salasooovid täituksid. Küllap seondus Maarja kabeliga mitmeid imepäraseid tervenemisi ja palvete täitumisi, miks muidu tema tundus oli nii suur. Eriti pälvis austust kabelis asetsenud kivimürakas, mille juures rahvalikke ohverdusi ja rituaale sooritati. Rootsi võimudel ei jäänud muud üle kui kivi kabelist kõrvaldada.

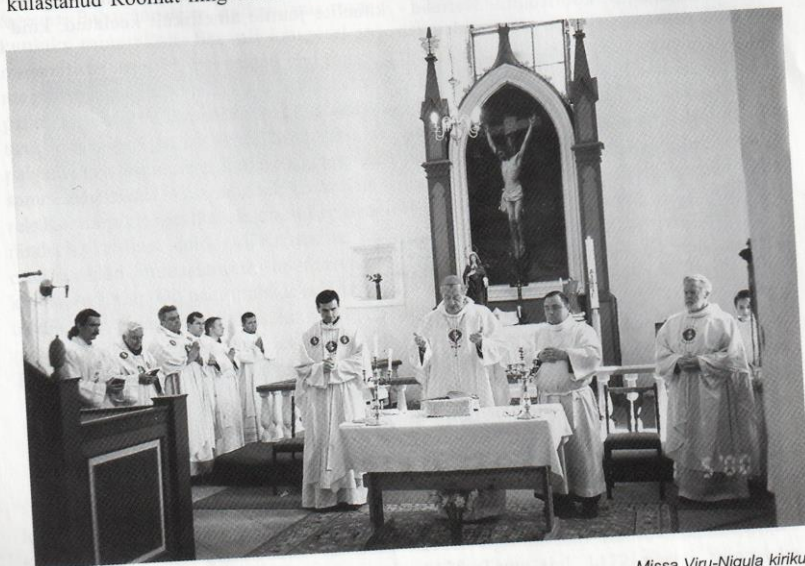
*

18. sajandil, seoses valgustusajastu ideede levikuga ja üldise sekulariseerumise algusega, hakkas palverännakute populaarsus Euroopas vähenema. Tänapäeval on iidset traditsiooni taas püütud elustada ja seda mitte ainult katoliku kirikus. Üldtuntud on iga-aastased Taize liikumise poolt korraldatud oikumeenilised noortekogunemised erinevates Euroopa pealinnades. Seoses pürgimusega ühendada Euroopa nii majanduslikult kui ka vaimselt, on toimunud Euroopa Nõukogu poolt korraldatud palverännak Santiago de Compostelasse. Käesoleval juubeliaastal kutsub Kirik taas usklikke aktiivselt palverännakutel osalema. Sellega seoses on ka Eesti katoliiklased juba külastanud Roomat ning erilise õnnistuse

märgina oli neil võimalus osaleda paavst Johannese–Paulus II eramissal.

*

1. mail 2000 leidis aset palverännak Viru-Nigula Maarja kabelisse. See oli järjekordselt tähelepanuväärne sündmus Eesti katoliikluse ajaloos. Pärast sajanditepikkust vaheaega on Eestis jälle taastumas vanad katoliiklikud vagaduse vormid. Kõigist Eesti kogudustest saabus Viru-Nigulasse katoliiklasi ühes koguduse preestritega. Viru-Nigula kirikus pidas peapiiskop Erwin Josef Ender missa, kus osalesid ka peavikaar isa Philippe Jourdan ning koguduste preestrid isa Miguel Arata Tartust, isa Alfonso di Giovanni Valgast, isa Augustyn Loska Ahtmest, isa Hugon Prohon Narvast, isa Guy Barbier, isa Ceslavs Mithko ja diakon Peeter Valk Tallinnast. Jutluse pidas isa Vello Salo. Missal osales külalislahke peremehena ka Viru-Nigula koguduse õpetaja Tõnu Taremaa, kes tervitas koguduse poolt palverännakust osavõtjaid. Pärast missat pakuti lõunasööki Viru-Nigula rahvamajas ning edasi järgnes protsessioon kiriku juurest Maarja kabelini. Lauldes hümnid ja litaaniaid Pühima Neitsi Maarja auks ning kandes tema pühakuju, kulges protsessioon mööda asulavahelist teed. Avalikult uudistamas ei olnud koha-

Missa Viru-Nigula kirikus

likke elanikke küll näha, kuid ehk oli neist nii mõnigi kardina tagant vargsi piilumas. Jõudnud kabeli juurde, asetati Neitsi Maarja pühakuju improviseeritud altarile ning iga preestri poolt järgnes lühike mõtisklus Neitsi Maarja tähendusest Kiriku ja kristlaste elus. See palverännak oli tõesti mõjuv oma tähendusrikkuselt, ja nagu ütles isa Philippe Jourdan: "Eriliselt mõtleme sel päeval kõigile möödunud aegade palverändureile, kes seda kabelit on hardusega külastanud. Meie ja nende vahel on tugev vaimne side. Meie tavad ja pruugid on ehk mõnevõrra erinevad, kuid meie pürgimus on viimselt üks."

Kasutatud kirjandus:

1. Vunk, A. Jeesus läks maal kõndimaie...*Horisont*, 1995, nr. 8.
2. Vunk, A. Maarjamaa ristiusustamine. *Akadeemia*, 1996, nr. 5.
3. Tomps, F. Haruldane mälestis Viru-Nigulas. *Horisont*, 1987, nr. 3.
4. Olearius, A. Uus Pärsia reisikiri. Tõlk. I. Leimus. Tln., 1996.

TOOMAS ABILINE

Nelipühimissa Tartus

Kui nelipühipäev kätte jõudis, olid nad kõik ühes paigas koos. Ja äkitselt sündis taevast mühin, otsekui kange tuul oleks puhunud, ja täitis kogu koja, kus nad istusid. Ja nad nägid otsekui hargnevaid tulekeeli, ja need laskusid iga üksiku peale nende seas. Ja nad kõik said täis Püha Vaimu ning hakkasid rääkima võõraid keeli, nõnda nagu Vaim neile andis pajatada. (Ap. 2,1-4)

Nõnda kirjeldab Apostlite tegude raamat nelipühisündmust peaaegu 2000 aastat tagasi. Eesti katoliiklased kogunesid juubeliaasta nelipühimissat seekord pühitsema Eesti vaimsesse pealinna Tartusse. Missal teenisid kõik Eestis tegutsevad preestrid ühes peapiiskop Erwin Josef Enderiga. Traditsiooniliselt jagab Kirik sel päeval ka kinnitamise sakramenti. Nagu apostlid kaks aastatuhandet tagasi, saavad ristitud nelipühimissal osalejaiks Püha Vaimu väljavalamise saladuses.

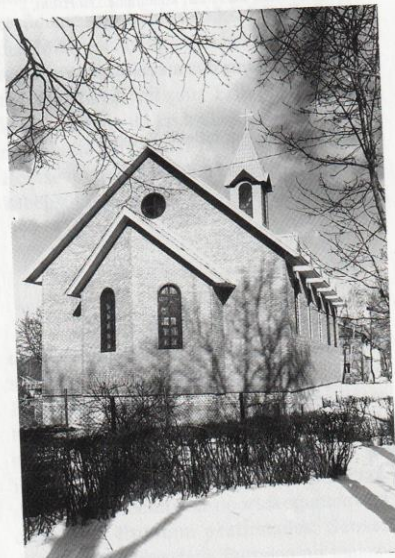
Piiskop apostlite ametijärglasena toimetab võidmise ning lausub sõnad: "Võta vastu see märk, mis tähistab Püha Vaimu andi."

Käesoleval aastal võttis kinnitamise sakramendi vastu 17 ristitut. Oli palav suvepäev ning arvestades kohalesaabunud rahva hulka, toimus missa vabas õhus avaral muruplatsil Tartu katoliku kiriku juures. Pärast missa lõppu jagasid vastselt kinnitatud koguduseliikmed igale missal viibinule Jumala armastuse kauni märgina ühe punase roosi.

Missale järgnes Tartu koguduse ruumides ka koosviibimine, kus nelipühipäevale sümboolselt sobivana ja Eesti kogukonnale iseloomulikuna kostus rõõmsat jutustamist paljudes erinevates keeltes.

TOOMAS ABILINE

Püha Klara kirik Kiviõlis

Jeesus Kristuse püha Kirik on rajatud apostellikule ametijärgnevusele, s.o apostelite ja nende järglastele piiskoppidele, kes on ühenduses Rooma paavstiga — püha Peetruse pärijaga.

Katoliiklased on ühendatud diötseesidesse. Vaimulikku õpetust ja manitsust saavad nad Jeesus Kristuselt endalt läbi piiskopi ja tema poolt määratud preestrite. Eestis ei ole veel diötseesi selle sõna otseses tähenduses, praegu on meil ainult apostellik administratuur, kuid piiskop — apostellik administratuur — on täievoliline Jeesus Kristuse asemik.

Ja mõned aastad tagasi otsustas apostellik administratuur (tollal Justo Mullor Garcia) alustada Kiviõlis kiriku ehitamist. Ta leidis Saksa heategevusliku organisatsiooni Renovabis, kes oli nõus seda üritust toetama.

1998. aasta sügisel õnnistas piiskop Justo Mullor Garcia järeltulija apostellik administratuur Erwin Josef Ender meie kiriku ehituse algust aadressil Vabaduse tänav 3.

1999. aasta talve alguseks oli Jumala silmnähtava abiga kirikuhoonele pandud katus, ukSED ja aknad, olid valminud välitööd. Jumala abiga pühitses piiskop 20. augustil 2000 Kiviõli Püha Klara kiriku sisse.

Jeesus Kristuse Püha Kirik ärkab ellu, temas tegutseb Püha Vaim, mis lähtub Isast ja Pojast. Juba Kiriku algusaastatel sisendas Püha Vaim mõnede meeste ja naiste indu järgida Jeesus Kristust, elades sõnakuulelikkuses, puhtuses ja vaesuses. 2000 aastat on andnud meile palju pühakuid, kes innustasid teisi oma eluviisiga ja ühinesid ordudesse. Nii näiteks nimetatakse püha Vassili rajatud ordu liikmeid tema järgi vassiliaanideks, püha Benediktuse järgi — benediktiinideks, püha Franciscuse järgi — frantsiskaanideks, püha Klara järgi — klarisideks, püha Dominicuse järgi — dominiiklasteks, püha Ignatius Loyola järgijad on jesuiidid... Mõned ordud jagunevad kolmeks haruks: munga-, nunna- ja ilmikute haruks. Viimasesse kuuluvad tavalised kristlased, kes püüavad jäljendada Jeesus Kristust oma usulise sügavusega.

Ja nii unistab frantsiskaan isa Augustyn, Kiviõli kogudusepreester, Püha Klara kiriku juurde frantsiskaani ordu Eesti keskuse loomisest ja samuti sidemetest Norra, Rootsi, Taani ja Soome vastavate ordudega.

Jeesus Kristuse Püha Kirik on juurdunud igas maailma riigis, kus on inimesi, kes kiidavad Jumalat, vaatlevad Teda süvenenult ja anduvad täielikult Jeesus Kristusele. Ja nimelt tahaks preester Augustyn, et ka Kiviõlisse tekiks selline kolle, selline klooster, kus saaks pidevalt palvetada Eestimaa ja kogu maailma eest Jumala õnnistuse saamiseks.

Jeesus Kristuse Püha Kirik astub kolmandasse kristlikku aastatuhandesse. Laskugu ta põlvili, ülistades meie Issandat oma ülipühalikes andides. Küll oleks kena, kui Kiviõlis elavad mungad või nunnad palvetaksid meie eest, kes me oleme selle püha Kiriku osa — ja siiski patused.

ISA AUGUSTYN LOSKA, OFM

Peetruse ja Pauluse kiriku uued kellad

Käesoleva aasta 31. märtsil paigaldati Tallinna p. Pauluse ja Peetruse kirikusse kaks uut kella, mis meie Piiskopi Erwin J. Enderi tellimusel valmistati Gescheri kella-tehases Saksamaal; kolm päeva varem, 28. aprillil tõsteti uus kell Tartu Maarja Kiriku torni. 19. aprillil pühitses Piiskop sisse kellad ja nende automaatika. Nüüd kutsuvad nad meid iga päev Missale ning löövad ka nn Angelust, kutset palvele iga tööpäeval kell 7, 12 ja 18.

Kellad valmistati Gescheris firma "Petit-Edelbrocki" tehases; paigaldamas neid käis tehase meister Udo Gravemann. Töö käigus esitasime talle rea küsimusi. Alljärgnevalt lühendatult küsimusi-vastuseid.

Hr. Gravemann, kellavalamine on teadupärast iidne kunst. Aga kui vana ikkagi? Kust ta pärineb? Kaua on kellasid Euroopas valmistatud?

Kellukakujulisi kirikukellasid, nagu me neid tänapäeval tunneme, on valatud umbes tuhat aastat, ehkki teistsuguste kujudega katsetati varemgi.

Kui aga kella all mõista metallist (tavaliselt pronksist) helisevat löökpilli, mida kasutati peamiselt rituaalides-riitustes, siis eeskätt idamaades (Mesopotaamias, Indias, Hiinas jne.) ulatuvad näited nende valmistamisest tuhandete aastate taha. Näiteks väiksed pool-lamedad pronksist taldrikud töötavad ju ka kella põhimõttel.

Keskajal arendas pronksivalamise kunsti tublisti pronksuhmrite valmistamine, mis olid kõikide apteekrite, arstide ning ka paljude käsitöölise lahutamatuks tööriistaks.

Kui kaua tegeleb kellade valamisega teie tehas?

Firma "Petit-Edelbrocki" otsesed juured ulatuvad aastasse 1690, nii et oleme vanim pidev selle ala tootja Saksamaal. Muuseas, ka teie kiriku vana suur kell, mille restaureerisite, on eelmise sajandi lõpus valmistatud ühes meie tehase tütarfirmas Saksamaal. Varem töötas me firma raames mitu teha, nüüd on tootmine koondunud Gescherisse, mis on umbes 50.000 inimesega linnake 100 km kaugusel Hannoverist, midagi sarnast teie Tartule.

Kui kellasid eemalt vaadata, tundub et nad on tavalisest pronksist. On see nii? Või sisaldavad nad mingit spetsiaalset sulamit?

Kõik kirikukellad, et nad hästi heliseksid, valmistatakse spetsiaalselt sulamist. Lihtsustatult võiks öelda, et seal on 2/3 vaske ja 1/3 inglistina. Viimases on ka veidi hõbedat. Aga muidugi, igal firmal on oma eriretsept, mis on saladus ja mida ei avaldata.

Kas teised materjalid ei kõlba?

On katsetatud, näiteks terast. Ka meie tehas tegi kolmkümmend aastat ühtlasi teraskelli, need olid odavad. Ent nende helikvaliteet on märksa madalam; nende valmistamine ei tasunud ära. Siiski on Saksamaal siiani paar teha, mis vajaduse korral valavad ka teraskelli.

Kas teie firma teeb tööd ainult kirikutele? Või tellivad kellasid ka erafirmad? Kas valmistate ka muud toodangut?

Töötame eeskätt kirikutele: neile läheb umbes 80-85% meie töödest. Aga kellasid tellivad ka näiteks linnavalitsused ja suurfirmad. Kellamänge, kus on juba 6-9 kella, kutsutakse pransuskeelse sõnaga *carillon*. Suurim *carillon*, mille oleme valmistanud,

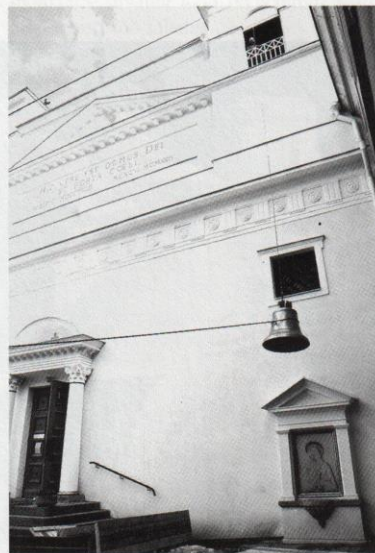

Foto: Rein Heinsalu

oli 58 kellaga Frankforti linnale; see asub ja heliseb seal Raekoja lähedal. Suuri kellasid ja kellamänge on meilt tellitud isegi Ameerikast. Kõige levinum kombinatsioon suuremates kirikutes on 4 kella. Aga vahel tellitakse ka kombinatsioon 5-6 või 9-10 kella. Näiteks Frankforti Toomkirikus helisevad 9 kella. Meloodiat saab mängida juba viiega, mis on vastavalt valatud ja häälestatud. Millised on suurimad kellad? Suurim meie valmistatud kell kaalus 14 tonni, selle all võinuks neli meest ringis istuda. Väiksemad kellad-kellukesed on 2-4 cm läbimõõduga.

Enamus inimesi on näinud kellade valamist parimal juhul filmis "Andrei Rubljov": see on keeruline protsess. Kas tänapäeval on see muutunud?

Kellade valamine toimub nüüd umbes samamoodi kui mitusada aastat tagasi. Analoogiliselt tehakse savist tellistega kaetud vorm, kuhu ülalt spetsiaalse ava kaudu valatakse sisse sulatusahjus üle tuhande kraadi kuumutatud vedel metall. Muidugi kasutatakse nüüd mõningaid abimehhanisme, ent olemuselt on töö etapid ikka samad: täpse vormi ehitamine — seda saab kasutada vaid üks kord! — ja sellesse valamine; jahtumistsükkel vähemalt paar päeva; tellistest ja savist kookoni eemaldamine; ja kella puhastamine, lihvimine ja koostamine. Kirjad kellale tuleb valada juba savivormi.

Kellade valamise ajaks koguneb meile tehasesse alati mitusada turisti ja vaatajat, kuumus valuruumis on nii suur, et inimestel isegi paarikümne meetri taga hakkab higi voolama. Kui valati teie kirikute kellasid, viibis kohal ka Eestimaa piiskop Erwin J. Ender.

Meie tiiglid mahutavad umbes 30 tonni metalli. Seepärast toimub meil kellade valu tavaliselt nii umbes iga paari kuu tagant — kui on kogunenud piisavalt tellimusi, siis valatakse sulametall vormidesse korraga.

Niisugune töö vajab kahtlemata spetsiaalset ettevalmistust, vaevalt seda ala ainult kutsekoolis õppida saab. Kust tulevad Gescheri tehase meistrid?

Valu kõiki peensusi teavad ja juhivad meil kaks meistrit: üks vanameister ja tema 35-aastane abiline.

Minu suguvõsa töötab tehases kuuendat põlve; mu 75-aastane isa on tehases töötanud 55 aastat, oma ea tõttu töötab ta nüüd tellimuste ja turustamise osakonnas. Mina ise töötan Gescheri tehases 15 aastat. Nii et see töö on mul sõna otseses geenides...

Siiski oleks huvitav teada, milline on konkreetselt teie haridus?

Olen kesk-eriharidusega mehhaanik, liiksaks veel läbinud kahed elektrikute kursused. Pean teadma kõike kellade valamise, paigaldamise ja häälestamise viisidest, selles on

palju füüsikat. Aga kuna tänapäeval lööb enamust kelli automaatika, pean valdama ka elektritöid. Tallinnas ja Tartus olid mul küll abiks kohalikud töömehed, aga automaatika installeemine ühes paigaldamisega oli otseselt minu töö. Asjatundmise detailid antakse edasi meistritl meistritele: see on n.ö *top-secret*.

Kõik see on nii põnev, et keel kipub vägisi küsima: ega te natuke ei liialda?

Seda, et autol ja autol on vahe, saavad ju kõik aru. On n.ö Mercedes-kellad, mis kestavad ja kõlavad kaua, kaunilt, ja on vähem vastupidavaid, tuimemaid. Lisaks automaatika: meie firma garanteerib mehhanismidele nende elementaarse hoolduse korral vähemalt kolmekümne-aastase eluea. Teiste sõnadega, kõik kellatehased võivad teile valada A-tooni kella, ent kella kõla kvaliteet on erinev. Arvate, et mu jutt on väljamõeldis?

Teate, meil töökoja hoovil ripub üks suur vana A-kell. Kui tulevad külalised, juhatab meister nad selle juurde ja demonstreerib: kui kellale kindlalt kauguselt õigel kõrgusel laulda, hakkab ta helisema; kui aga anda talle mõni teine suvaline toon, on ta tumm. Selles ongi meistritöö saladus...

Aga oma silm on kuningas: külalised on Gescheris teretunud, võite tulla mõnda järgmist kellade valamist vaatama!

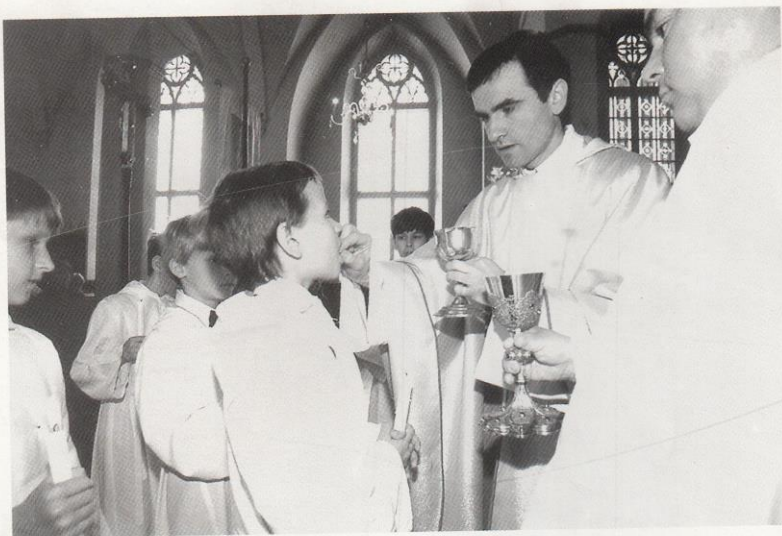
KIRJA PANI
REIN HEINSALU

Piltidel kellavalmistamine "Petit-Edelbrocki" tehases

Tänavusel juubeliaastal pidasid **katoliiklastest arstid** 3.-7. juulil Roomas oma rahvusvahelist kongressi. "Tänapäeval elame me kahjuks ühiskonnas, kus sageli domineerivad **abordikultuur**, mis rikub peamist eluõigust olla soovitud, ja inimliku autonoomia kontseptsioon, mis väljendub eutanaasias kui enda vabastamises olukorrast, mis on muutunud mingil põhjusel rusuvaks," ütles Johannes Paulus II. Ta julgustas abordi ja eutanaasiaga silmitsi seisvaid arste lähtuma oma südametunnistusest.

Leedu — 8. juulil avati Siauliai lähedal Ristide mäel pidulikult frantsiskaani klooster. Johannes Paulus II oli selle üle väga tänulik. Ristide mäel on kõigis suurustes tuhandeid riste: puust, kivist, tsemendist. Ristid hävitati kolm korda kommunistide võimu ajal. Johannes Paulus II jaoks annavad need ristid tunnistust kohutavast katsumusest, mida leedulased diktatuuri ajal läbi elasid. Ajaloo kõige karmimatel hetkedel on Siauliai ristid olnud ammendamatu jõu allikaks ja Kristusesse uskumise ning Kiriku ustavuse sisemiseks kantsiks.

Rooma — *Academia Catholica* president **Mihhail Lotman** võtab osa 25. oktoobrist - 30. novembrini toimuvast rahvusvahelisest katoliiklikust ilmikute kongressist.

Selle aasta pühapäevakool sai ilusa punkti 4. juunil Tallinnas, mil viis last võtsid esimest korda vastu armulaua sakramenti. Õpetajad Külli ja Indrek jagasid aasta jooksul lastele teadmisi, tehti ühiseid väljasõite Vääna-Jõesuusse ja Pärnslajale, koguti jõudu ja energiat, et sügisel uuesti õpingutega jätkata.

INDREK PAJUSTE